

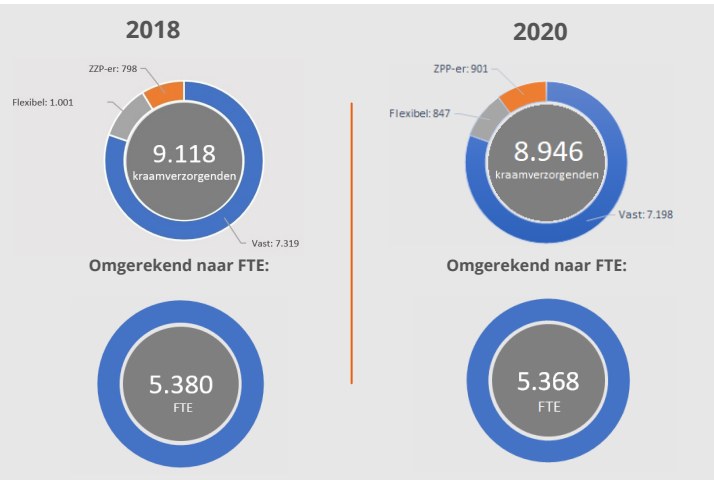
Feiten en cijfers

Arbeidsmarkt kraamzorg 2020

Aantal kraamverzorgenden

Tussen 2018 en 2020 is het totaal aantal geregistreerde kraamverzorgenden licht afgenomen met een percentage van 1,9%. Het aantal ZZP-ers is naar verhouding gestegen met 1,3%.

Aantal FTE stabiel

Het totaal aantal FTE is in 2020 stabiel ten opzichte van 2018.

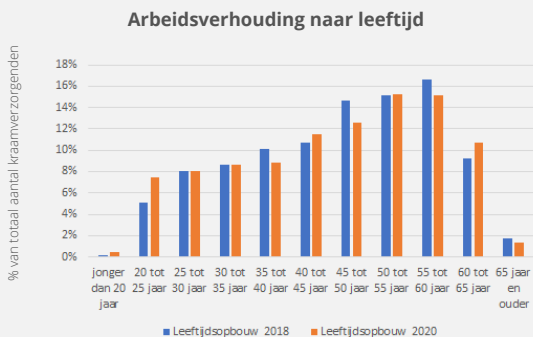
Kraamverzorgenden werken 21,6 uur (60%) per week

NB. Dit is een gemiddelde, het aantal uren dat kraamverzorgenden werken per week wisselt.

Kraamverzorgenden zijn tussen 2018 en 2020 gemiddeld 1% meer gaan werken. Dat is bijna een half uur (0,4 uur) per week meer.

Gemiddelde leeftijd zeer licht gestegen

In 2020 is landelijk de gemiddelde leeftijd van kraamverzorgenden 44,8 jaar. In 2018 was dit 44,4 jaar. Landelijk neemt het aandeel kraamverzorgenden <20 en tussen 20-25 jaar toe met 2,6%. Het aandeel 60 jaar of ouder is ook toegenomen met 1,2%.

Vanaf 2019 t/m 2020 hebben 1.580 nieuwe kraamverzorgenden zich ingeschreven bij het KCKZ

In diezelfde periode hebben 1.940 kraamverzorgenden hun dossiers beëindigd.

Het prognosemodel laat zien: Ontwikkeling t/m 2024

Geboortecijfer
Naar verwachting zijn er t/m 2024 138,6 fte meer nodig om de groei in het geboortecijfer op te vangen. Jaarlijks zijn dit gemiddeld 58 kraamverzorgenden.

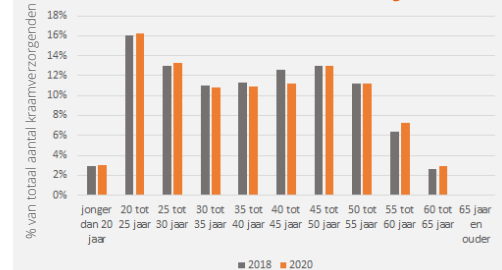
Pensioen
Naar verwachting gaan er t/m 2024 circa 265 kraamverzorgenden met pensioen. Dit zijn circa 159 fte die moeten worden vervangen. Jaarlijks zijn dit gemiddeld 66 kraamverzorgenden.

+ 231 Kraamverzorgenden

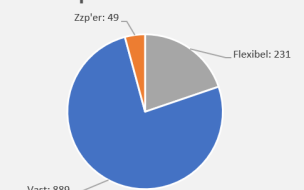
+ 265 Kraamverzorgenden

T/m 2024 worden jaarlijks 181.700 aantal geboortes verwacht.

Instroom naar leeftijd

<25 uur per maand werkzaam

Aan de slag met strategische arbeidsmarktplanning?! Kraamzorgorganisaties kunnen samen met hun KSV aan de slag met regionale arbeidsmarktplanning, gebaseerd op het ontwikkelde prognosemodel. Kraamzorgorganisaties kunnen namens het KSV regionale gegevens opvragen (o.b.v. Coropgebied) bij Bo Geboortezorg.

Toelichting: Feiten en cijfers Arbeidsmarkt kraamzorg

Aantal kraamverzorgenden in loondienst

In de kraamzorg zijn begin 2020 8.946 kraamverzorgenden werkzaam. Ten opzichte van 2018 zijn dit 172 kraamverzorgenden minder. Daar staat tegenover dat de kraamverzorgenden iets meer zijn gaan werken. In totaal in FTE is dit in 2020 5.368 FTE. Dit aantal is stabiel ten opzichte van het aantal FTE in 2018, namelijk 5.380.

De lichte toename in de gemiddelde deeltijdfactor is een ontwikkeling die zich in de kraamzorg nu een aantal jaren doorzet; in 2018 (21,2 uur) werkten kraamverzorgenden bijna 2 uur meer ten opzichte van 2015 (19,5 uur). Als de sector deze ontwikkeling kan versnellen dan kan de deeltijdfactor in 2025 meer dan 24 uur bedragen.

Het aantal kraamverzorgenden met een vast contract is nagenoeg stabiel. In de groep kraamverzorgenden met een flexibel contract (0-uren en min-max) is een lichte daling te zien. 0-uren contracten worden in de cao kraamzorg zo veel mogelijk uitgesloten. De daling komt overeen met de landelijke trend. Volgens het CBS nam in 2020 het aantal werknemers met een flexibele arbeidsrelatie (een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd óf een flexibel aantal uren per week) op landelijk niveau af met 10,5%.

Aantal zelfstandige kraamverzorgenden

Het aantal zelfstandigen zonder personeel (zzp-ers) nam in de sector kraamzorg tussen 2018 en 2020 toe met 103 zzp-ers. De verhouding tussen het aantal zzp-ers ten opzichte van kraamverzorgenden in loondienst neemt toe met 1,3%. In alle sectoren nam in 2020, net als in de voorafgaande jaren, het aantal zzp-ers toe. Zzp-ers werken landelijk gezien niet en masse in de zorg, maar veelal in de specialistische zakelijke dienstverlening, de cultuur, recreatie en overige diensten, de bouwnijverheid en de landbouw¹.

Conclusie: In 2020 is in 5.368 FTE beschikbaar, dit aantal staat nagenoeg gelijk aan FTE in 2018. Het aantal kraamverzorgenden met een vast contract blijft redelijk stabiel, aantal kraamverzorgenden met een flexibel contract neemt af en het aantal zzp'ers neemt toe.

Leeftijd

Over de afgelopen twee jaar is een lichte toename in de gemiddelde leeftijd van kraamverzorgenden op landelijk niveau. Regionaal zijn in de sector verschillen te zien. Bijvoorbeeld: in het corop-gebied 'Delfzijl en omgeving' daalt de gemiddelde leeftijd met 5 jaar. In Zuidwest Drenthe stijgt de gemiddelde leeftijd met 4,5 jaar. In 2020 is landelijk de gemiddelde leeftijd van werknemers in de branche zorg en welzijn breed 42,1 jaar. Ten opzichte van dit gemiddelde ligt de gemiddelde leeftijd in 2020 in de kraamzorg hoger, namelijk 44,8 jaar. T.o.v. 2018 is de gemiddelde leeftijd in de kraamzorg redelijk stabiel gebleven, toen was de gemiddelde leeftijd 44,4 jaar. De grootste groep kraamverzorgenden blijft de kraamverzorgenden in de leeftijdscategorie 45-60 jaar. De landelijke arbeidsdeelname van álle werkende 55- tot 65 jarigen is in de afgelopen jaren gestegen. In 2010 was het netto arbeidspercentage van deze groep 53,2% en in 2020 71%.² Deel van deze stijging is te wijden aan de groep vrouwen uit deze leeftijdscategorie; in de periode 2010-2020 steeg de netto arbeidsparticipatie in deze groep van 42,8% naar 62,6%.³ Het CBS geeft ook aan dat de arbeidsparticipatie van 65 tot 75 jarigen is toegenomen. In 2010 was dit 9,1% en in 2020 14,0%. De toename van het aantal werkende 55 plussers is voor een deel toe te schrijven aan de toenemende vergrijzing. Er zijn steeds meer mensen van 55 jaar. Ook het afschaffen van de VUT- en prepensioenregelingen en het verschuiven van de AOW gerechtigde leeftijd zijn een factor. Ouderen werken hierdoor tot op hogere leeftijd door, waardoor de arbeidsparticipatie toeneemt. Ook in de kraamzorg is dit terug

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/zzp/wat-voor-werk-doen-zzp-ers->

² <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82309NED/table?dl=31E7F>

³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-arbeidsmarkt/werkenden/arbeidsparticipatie-naar-leeftijd-en-geslacht>

te zien. De groep kraamverzorgenden van 60 jaar of ouder is t.o.v. 2018 toegenomen met een aantal van 69. In de kraamzorg is 27,3% van de medewerkers 55 jaar of ouder. Dit percentage ligt iets lager dan het percentage dat te zien is in de sector VVT (29%).

Bij de jongere leeftijdsgroepen (< 20-25 jaar) nam de arbeidsparticipatie in de kraamzorg ook toe. In 2018 waren dit er 399 en in 2020 595. Dit is een stijging van maar liefst 49% in die leeftijdsgroep. Het landelijk aandeel van deze groep is gestegen met 2,6%. Een hele mooie ontwikkeling waar de sector kraamzorg trots op mag zijn. Deze ontwikkeling is mogelijk toe te schrijven aan het aantal kraamverzorgenden wat opgeleid wordt in de sector. In 2020 hebben 776 kraamverzorgenden hun diploma behaald.

Conclusie: de gemiddelde leeftijd van de kraamverzorgenden is redelijk stabiel. Het aantal kraamverzorgenden is toegenomen bij zowel de groep 'ouderen' als 'jongeren'.

Gemiddeld dienstverband

Kraamverzorgenden werken gemiddeld 60%, 21,6 uur per week. Tussen 2018 en 2020 zijn de kraamverzorgenden 0,4 uur per week meer gaan werken. T.o.v. 2015 is dit een stijging van ruim 2 uur. Deze aanhoudende stijging is een goede ontwikkeling gezien de meeste vrouwen in de zorg deeltijd werken. In de kraamzorgsector zetten we een stap in de goede richting en liggen er nog grote kansen! Volgens stichting Het Potentieel Pakken (HPP) is er meer ruimte om soortgelijke contracten in de zorg uit te breiden. Handvaten die hiervoor gebruikt kunnen worden staan in het rapport 'Het potentieel pakken in de zorg'.⁴ Eén van de suggesties is een goed gesprek tussen werkgever en werknemer over mogelijkheden en wensen m.b.t. contract uitbreiding. Zo laat het rapport zien dat 23% van de zorgmedewerkers die deeltijd werkt al aangeeft het liefst een groter contract te willen van gemiddeld 6 uur per week meer. Andere suggesties zijn 'rooster booster', duidelijkheid creëren over roosters bij grotere contracten en belemmeringen in het rooster proces wegnemen. En 'wist je dat', inzichtelijk maken van de mogelijkheden voor beloning, roostering en flexibiliteit. In de kraamzorg is een complicerende factor dat werkgever en werknemer nooit precies weten wanneer de kraamverzorgende start met haar werkzaamheden, ze voor de start van de werkzaamheden op wacht staat en een 'kraambed' gemiddeld 8 dagen lang is. Het op 'wacht' staan betekent dat de kraamverzorgende beschikbaar is om bij een eerste oproep een bevalling of verzorging te verrichten. Een kraambed duurt veelal 8 dagen. Afhankelijk van de roostersystematiek binnen de kraamzorgorganisatie kunnen kraamverzorgenden 8 dagen achter elkaar werken.⁵ De ene week kan een kraamverzorgende fulltime werken en de andere week volledig vrij zijn. Zo komen zij gemiddeld uit op 21,6 uur per week. In de sector zijn kraamzorgorganisaties zijn steeds meer op zoek naar innovatieve manieren van werken. Zo wordt er gezocht naar passende, innovatieve roostersystemen en worden ook zogenaamde partuspoules ingezet om aan te sluiten bij de wensen en deskundigheid van de werknemers en werkgevers. Om op landelijk niveau gebruik te maken van partuspoules is Bo momenteel bezig met een onderzoek naar dit instrument. Door middel van een pilot wordt onderzocht of *regionale* partuspoules een oplossing zijn voor de onregelmatige werktijden en werkdruk.

Voor wat betreft het gemiddelde dienstverband zijn op regionaal niveau verschillen te zien. De hoogste gemiddelde deeltijdfactor hebben de kraamverzorgenden in Agglomeratie 's-Gravenhage (64%). Kraamverzorgenden werken gemiddeld het minst aantal uren in Agglomeratie Haarlem (52%). Nagenoeg alle kraamverzorgenden werken in deeltijd. Kraamverzorgenden werken vaker in deeltijd dan de gemiddelde Nederlandse vrouw. In alle sectoren wordt 50% van de banen in deeltijd vervuld in 2020. In de zorg is drie kwart van de banen een deeltijdbaai.

Conclusie: Het gemiddeld aantal uren dat kraamverzorgenden werken is licht toegenomen en daar liggen nog meer kansen om te zorgen dat er meer arbeidsuren beschikbaar zijn in de kraamzorgsector!

⁴ Het Potentieel Pakken (HPP), De kansen rondom grotere deeltijdbanen in de zorg – februari 2020. Raadpleegbaar via: <https://www.hetpotentieelpakken.nl/kansen-in-de-zorg-februari-2020/>.

⁵ De minimumomvang van de kraamzorg bedraagt gerekend vanaf de dag van de geboorte van het kind 24 uur, hierbij is de partusassistentie niet meegerekend en het maximum aantal uren kraamzorg is 80 uur verdeeld over 10 dagen, hierbij maakt partusassistentie onderdeel uit van het totaal aantal uren kraamzorg (Landelijk Indicatieprotocol Kraamzorg).

Mobiliteit

Het aantal nieuwe inschrijvingen bij het KCKZ in de periode 2019 t/m 2020 betreft 1.580. In 2020 waren dit 776 inschrijvingen. Bo is initiatiefnemer van de Stichting [Geboortezorg Academie](#). De Geboortezorg Academie heeft als doel een eenduidige en kwalitatief hoogwaardige opleiding en scholing te bieden aan (toekomstige) kraamverzorgenden gebaseerd op de nieuwe CZO opleidingseisen kraamverzorgende. Het opleiden van kraamverzorgenden aan de Geboortezorg Academie heeft bijgedragen aan het aantal nieuwe inschrijvingen.

De landelijke instroom in de sector zorg en welzijn was begin 2020 1.400 lager dan begin jaar 2019.⁶ Volgens het CBS is dit verschil volledig toe te schrijven aan vermindering van het aantal herintreders. Begin 2020 kwamen er ruim 3.000 herintreders minder de sector zorg en welzijn binnen.

Tegenover de nieuwe inschrijvingen zijn er in de periode 2019 t/m 2020 1.940 kraamverzorgenden die zich bij het KCKZ hebben uitschreven: dus of in een andere zorgsector zijn gaan werken of de sector zorg en welzijn hebben verlaten. In 2020 waren dit er 1.321. Landelijk uitstroomonderzoek Zorg en Welzijn van Regioplus geeft een beeld van de uitstroom in de sector zorg en welzijn breed. Dit onderzoek toont aan dat 39% van de werknemers in de sector zorg en welzijn de werkgever binnen twee jaar verlaat. Dit zijn vaak geen nieuwe instromers in de sector: meer dan 50% van dit aantal heeft meer dan 10 jaar werkervaring in de sector Zorg & Welzijn, en 70% meer dan 5 jaar. De meeste zorgprofessionals die uitstromen blijven in de sector werkzaam; 40% blijft werkzaam in de zelfde branche en 35% blijft werkzaam in een andere branche. Daarnaast verlaat 10% de sector zorg en welzijn.

Redenen waarom medewerkers hun werkgever verlaten zijn o.a. uitdaging in de werkzaamheden, loopbaanmogelijkheden, manier van werken/aansturing leidinggevende, inhoud werk/type cliënten, werkdruk en werktijden. Voor VVT zijn de twee belangrijkste vertrekredenen manier van werken/aansturing leidinggevende (18,2% van de gevallen) en werksfeer/samenwerking (18% van de gevallen). Ook is werkdruk een van de belangrijkste vertrekredenen met 12%. Verbeterpunten die oud-medewerkers gaven aan hun werkgever in de branche VVT is bij 13,8% werkdruk verminderen geweest. 26,4% gaven aan dat het tijd was voor iets anders. Voor werkgevers in de kraamzorg sector is het goed om inzicht te hebben in waarom kraamverzorgenden de sector uitstromen. Werkgevers krijgen bijvoorbeeld door middel van een exitgesprek hier inzicht in. Binnen Bo ontvangen wij signalen dat kraamverzorgenden aangeven dat ze een hoge werkdruk ervaren o.a. omdat ze te maken hebben met de wachtdiensten als gevolg van de onplanbaarheid van (de start) van het werk, ziekteverzuim en zwaardere gezinnen. Om hiervoor een oplossing te vinden verricht Bo onderzoek naar partuspoules als mogelijk effectief instrument om de werkdruk onder kraamverzorgenden te verlagen. De Arbobalans 2020 toont aan dat de gezondheidszorg de meeste werkdruk ervaart en dat in de zorg de kans voor het optreden van beroepsziektes het hoogst is. Dit draagt naast factoren als vergrijzing, bij aan uitstroom van medewerkers uit de sector zorg en welzijn.

Conclusie: Er is redelijk veel animo om in de sector kraamzorg te werken, aan de andere kant stroomt hetzelfde aantal ook de kraamzorgsector uit. Er liggen voldoende kansen om kraamverzorgenden te behouden voor de sector.

Prognose

In het prognosemodel is uitgegaan van een gemiddelde zorgduur bij een kraamgezin van 39,9 uur. Totale prognose is dat ongeveer 1.350 kraamverzorgenden nodig zijn per jaar. Jaarlijks stroomt hiervan al een groot deel in dankzij de kraamverzorgenden die door de kraamzorgwerkgevers opgeleid worden, in 2020 zijn dit er 776. Door

⁶ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/35/kleinere-groei-aantal-werknemers-zorg-en-welzijn-in-eerste-kwartaal-2020>

daarnaast de realisatie van minder uitstroom, dus het vasthouden van de kraamverzorgenden én het aanbieden van grotere contracten hoeven geen 1.350 kraamverzorgenden opgeleid te worden.

Het aantal geboorten stijgt op landelijk niveau. Regionale prognose CBS verwacht voor de periode 2020-2024 een totaal aan 908.500 geboortes. Dit is jaarlijks gemiddeld 181.700 geboortes. Hierbij moet ook gelet worden op de verschillen in de regio's. Zo daalt in regio Zuidoost Drenthe het aantal geboorten en is de grootste groei te zien in regio Oost-Zuid Holland.

Om de landelijke stijging van het aantal geboorten op te vangen en de uitstroom omdat medewerkers de pensioengerechtigde leeftijd bereiken op te vangen, zijn er respectievelijk 231 en 265 kraamverzorgenden (138,6 fte en 159 fte) nodig voor de komende vier jaar. In andere woorden zijn dit de aantallen die de extra instroombehoefte voor de komende jaren weergeven.

Conclusie

Het aantal FTE in de kraamzorg is stabiel. Dit komt omdat kraamverzorgenden tussen 2018 en 2020 bijna een half uur per week meer zijn gaan werken. In aantal zijn er iets minder kraamverzorgenden in de sector werkzaam.

De gemiddelde leeftijd van alle kraamverzorgenden is toegenomen met 0,4 jaar naar 44,8 jaar. De grootste groep kraamverzorgenden is de groep in de leeftijd van 50-55 jaar (1139 kraamverzorgenden). Daarnaast trekt de groep <20-25 aan met nu 595 kraamverzorgenden (196 meer dan in 2018) dat is een stijging van maar liefst 49% in die groep. Eén van de uitdagingen is om de groep jongeren te blijven trekken én ze vast te houden.

In 2019 en 2020 hebben 1940 kraamverzorgenden zich bij het KCKZ uitgeschreven. Het aantal nieuwe inschrijvingen in die periode betreft 1.580.

Het prognosemodel laat zien dat er ongeveer 1350 kraamverzorgenden per jaar nodig zijn in de sector. Daarvan wordt al een groot deel opgeleid in de sector, ongeveer 800 kraamverzorgenden per jaar.

Per jaar moeten dus 1350 Kraamverzorgenden de sector instromen om een stabiele arbeidsmarkt te creëren. Hierbij is rekening gehouden dat +/- 66 kraamverzorgenden per jaar uitstromen i.v.m. pensioen en 58 kraamverzorgenden nodig zijn om de groei in de verwachte geboortes op te vangen.

Per jaar worden +/- 800 kraamverzorgenden opgeleid. Dat betekent dat de uitdaging zit in $1350 - 800 = 550$ kraamzorgprofessionals. Deze uitdaging vraagt om een multidisciplinaire aanpak die bestaat uit:

- opleiden van kraamverzorgenden
- vasthouden van personeel
- creëren van grotere contracten.

De uitdagingen voor de kraamzorgsector zijn om minimaal op hetzelfde niveau als in 2020 op te blijven leiden, waarbij een stap extra nóg beter is en meer zekerheid biedt. Daarnaast is veel winst te behalen in het vasthouden van de kraamzorgprofessionals voor de sector kraamzorg, dus zorgen voor minder uitstroom. Ook is er veel potentie in het verhogen van de arbeidscontracten van de kraamverzorgenden met enkele uren.

Tips en tops

In het geval dat alle kraamverzorgende 24 uur werken, is dat 5.994 FTE. Dat zou 626 FTE meer t.o.v. 2020 zijn.

In Zorg & Welzijn geeft ⁷ 23% van de zorgmedewerkers die deeltijd werkt aan een groter contract te willen (gemiddeld 6 uur meer)

Vertrekkers gaan meestal meer verdienen, maar dat is voor minder dan 20% een belangrijk motief.⁸

Een goede werkgever houdt zijn personeel vast door oprechte aandacht, verbinding, ontwikkelingskansen en goed leiderschap.⁹

Op de website van actieleernetwerk krijgen thema's zoals 'arbeidsinnovatie', 'beperken uitstroom', 'gezond werken', en 'meer uren werken' veel aandacht. Hier treft u onder andere voorbeelden van 'meer uren werken'. Zie <https://www.actieleernetwerk.nl/over-actie-leer-netwerk/themas/>.

NB. Regionaal zijn de prognoses verschillend. Het is aan de Kraamzorgsamenwerkingsverbanden (KSV) om met de cijfers uit prognosemodel op regionaal niveau aan de slag te gaan. Met behulp van de tool kan Bo de te verwachten uitstroom per KSV in beeld brengen. Daarnaast geeft de tool inzicht in de effecten van de ontwikkeling van het geboortecijfer in de regio op de behoefte aan kraamverzorgenden. Tezamen geven ze een beeld van de totale behoefte aan nieuwe kraamverzorgenden. En daarmee aan de uitdaging waar de sector voor staat. Aan de hand van de cijfers uit deze tool blijkt dat er regionale verschillen zitten in de prognoses per regio en aantal geboorten per regio. Bo vindt het belangrijk om in de verschillende regio's aan de slag te gaan en binnen de regio samen te komen tot een concrete en pragmatische aanpak van de huidige en te verwachten personele behoefte. Kraamzorgorganisaties kunnen met het kraamzorgsamenwerkingsverband (KSV) aan de slag met regionale arbeidsmarktplaning gebaseerd op het ontwikkelde prognosemodel.

⁷ Het Potentieel Pakken (HPP), Rapport 'De kansen rondom grotere deeltijdbanen in de zorg' 02/20. <https://www.hetpotentieelpakken.nl/kansen-in-de-zorg-februari-2020/>

⁸ <https://www.pfzw.nl/content/dam/pfzw/web/sociale-partners/00-09-2018-waarom-vertrekken-medewerkers-uit-de-zorg.pdf>

⁹ ALN. Inspiratiemagazine thema Beperken uitstroom. <https://www.actieleernetwerk.nl/over-actie-leer-netwerk/themas/beperken-uitstroom/>